

Hospodářství č. p. 8, kterému se říkalo Vajdlovna, koupil roku 1811 Kašpar Vácha za dva tisíce zlatých. Nikdo nepamatoval žádného Vajdla, jen na faře byl v listině z roku 1624, kdy se chalupy ještě nečíslovaly, zapsán jistý Šimon Waidel. Po chalupě se tam říkalo u Vajdlů dál. Vácha se synem Josefem obdělávali nevelkou roli a měli dvě kravky a kozu. Roku 1815 se ve vesnici zastavila družina ruského cara Alexandra I. A z panského rozmaru si sám car vyoral na poli za Vajdlovnou brambory, které si pak upekl v popelu. Kašpar Vácha zemřel ve věku 64 let na marasmus, jak je napsáno ve farní knize zemřelých, a pohřben byl na hřbitově při kostelíku sv. Pavla.

Chalupu vystavěnou kdysi z lomového kamene, která měla z jižní strany klenutou průchodní bránu do dvora, koupil od jediného bezdětného syna Kašpara Váchy hospodář Vojtěch Němec vulgo Babík. Se svou ženou Antonií a pěti dětmi zde hospodařili na půdě o sto devadesáti korcích. Když roku 1839 přestavovali dům a prohlubovali sklep, rozbil Babík motykou hliněný hrnek a z hlíny pak se synem vybrali celou hrst starodávných stříbrných mincí. Právě jeho jediný syn Štěpán převzal po otcově smrti chalupu a celé hospodářství, když se jeho sestry provdaly do okolních vsí. Oženil se s dcerou truhláře Maixnera Johannou a kromě práce na poli kostelníčil, byl zvoníkem a jeho syn Jan, který se narodil dva roky po své sestře Lidce a který se od děda z matčiny strany přiučil práci se dřevem, si při dvoře zřídil malou dílnu, kde vyráběl džbery, díže, hrábě, cepy a jiné věci potřebné k hospodaření. Jan zemřel druhého října 1872 na vnitřní krvácení, byv přejet vozem na poli. Pohřbili ho u severní zdi hřbitova v rakvi stlučené z prken, která Jan nechával zrát v koutě své dílničky. Jeho otec ho přežil o sedm let a přenechal v závěti hospodářství svému zeti Matěji Svobodovi, který se do chalupy přiznal již jako padesátiletý roku 1881, když si vzal za ženu prvorozenou dceru Štěpána Němce Ludmilu. Ta zemřela za rok při porodu i s dítětem, pohřbeni byli do jednoho hrobu, a Matěj Svoboda, kterému se po chalupě říkalo Vajdl, se

za dva roky oženil s Ludmilinou mladší sestrou Alžbětou, jež zůstala na gruntu, ale manželství bylo bezdětné. Protože byl Matěj Svoboda řečený Vajdl příčinlivý a celý svůj dlouhý život si hleděl práce, zastal i švagrovu dílnu na hrábě a topůrka k sekerám a šel mu také handl s dobyt看em, zahospodařil si slušně peněz a ke stáru je věnoval na stavbu věže místního kostelíka sv. Pavla. Na místě dřevěné zvonice s bytem pro hrobaře se tak začala zdít vysoká věž a podle závěti mělo zbýt ještě na bicí hodiny a nový zvon. Tak veškeré jmění Svobody Vajdla, které si krátce před smrtí sepsal, dva a půl tisíce zlatých u knížecí hlavní pokladny ve Vídni a další dva tisíce zlatých za budoucí prodej Vajdlovnny po smrti jeho ženy Johanny, přišlo na zvelebení kostela.

Chalupu č. p. 8, kterou vlastnil Kašpar Vácha a po něm jeho syn Josef a kterou od něho koupil Němec řečený Babík a po něm se přiženil na grunt Matěj Svoboda, mecenáš farnosti, toto hospodářství v čísle 8 koupil roku 1912 po smrti vdovy Svobodové Jaroslav Kabrnka, hospodář z chalupy č. p. 14, pro svého mladšího syna Jakuba, kterého nechal roku 1893 pokřtít po svém tchánovi. Na vnitřních deskách své modlitební knížky měl kromě syna Jakuba ještě tužkou zapsaná jména ostatních dětí – prvozeného syna Jaroslava a dcery Anny. A také dvou chlapců, kteří se nedožili jednoho roku. Jakub se odstěhoval do Vajdlovnny přesně v den svých osmnáctých narozenin. Otec a starší bratr mu pomáhali s opravami starého stavení i s polními pracemi, Jakub si z otcova statku půjčoval na práci koně. Když prvně orál v poli nad chalupou, zaleskla se v obrácené voňavé půdě stříbrná mince. Pocházela ze zavázky z roku 1839, kdy Němec vulgo Babík kopal sklep a hlínu vozil na pole za statek. Jakub Kabrnka držel stříbrnou minci na dlani a myslel na dobré znamení pro něho a jeho hospodářství a taky na děvče, které si jednou do chalupy přivede. Doma minci probil hřebíkem a nosil ji na řetízku od matky vedle stříbrného křížku. Nebyl na svém gruntu ani půldruhého roku, když musel narukovat k jednadevadesátému regimentu do Budějovic a brzy pochodovali na pozice.

Do zajetí se dostal v zimě téhož roku. Po úmorném pochodu Srbskem a Albánií už myslel na smrt. Daleko od domova, zůstal ležet zbědovaný pod palmou, v dlani svíral křížek a stříbrnou minci a před smrtí hladem ho zachránilo, že našel želvy, které si vařil a jedl jejich maso. Když se připojil zpátky k zajatecké koloně, převzali je Italové a po nich Francouzi a po moři se dostali do Francie. Jakub přežil všechn hlad, vši a štěnice, tyfus i španělskou chřipku v osmnáctém roce. V Bordeaux se stal vojákem vznikající československé jednotky a bojoval s ní až do konce války. Když se po pěti letech vrátil na statek, namluvil si Pepínu z č. p. 9 a za slib vejměnku dostal od tchána velký kus pole, který sousedil s jeho. Od svého otce, než ho pochovali u západní zdi hřbitova, dostal mladičkou kobytku Bělu a s bratrem si navzájem pomáhali s polními pracemi. Největší kus polí měl otevřený proti západnímu větru a často mu kroupy a vítr potloukly jeho žita a ovsy, ale nahospodařil si za pár let něco peněz a koupil tříletou hřebici Ryzku a nové chomouty a řemení na obě kobyly a taky zbylo na tisíc strojových cihel, kterými vydláždil chlévy. V roce 1926 se narodila dcera Maruška a za rok a půl syn Josef. Jejich jména připsal Jakub na zadní desky modlitební knížky po otci. V osmadvacátém koupil secí stroj a napaječky, za rok mlátičku na splátky a zvelebil chalupu a přistavěl novou maštal pro koně. A tak ve vsi, kde byli kravaři a volaři, byl Jakub koňář, jako jeho táta. A jako první ve vesnici měl motocykl a chalupa č. p. 8 měla jako první elektřinu, to už bylo za protektorátu. Na podzim dvačtyřicátého přišly brzy sněhy a po nich zpátky deště a Kabrnkova pole byla jako bažina, ale přece musel z toho bláta dobýt brambory, aby měl na povinné dodávky říši. Taky pětadvacet kilo másla od krávy a vepřové maso. Všechno bylo na lístky a za peníze se nic nesehnalo, za vykrmenou husu se nabízelo dva tisíce korun. Pak přišla výzva občanstvu, aby darovalo německé armádě teplé šatstvo a prádlo, kdo měl doma něco z lepších časů, musel to darovat, dům od domu chodila kvůli tomu komise. Další výzva byla k darování tahacích harmonik,

gramofonů a desek německým vojákům na frontu. Bylo zabaveno uhlí a stavební materiál a zatýkalo se pro černý obchod s dobyt看em a potravinami. Sedlák Kabrnka musel podepsat, jako všichni ostatní, že si pořídí protektorátní vlajku nebo říšsko-německý prapor. Povinně musel s potahem svážit dlouhé dříví z lesa pro Německo. Byly uzavřeny pozemkové knihy a dobytek se povinně odváděl. Tak Jakub Kabrnka přišel o valacha a krávu. V květnu 1945 stloukal v dílničce dvě rakve pro padlé sovětské vojáky. Nadporučík Rudé armády, který se u nich zabydlel, mu sebral motorku a Jakub už ji nikdy nedostal zpátky. Kvůli německé i sovětské armádě zůstalo hodně statků pez potahu, a tak byl Jakubu Kabrnkovi přidělen na reverz jeden z těch válečných koní, kteří zůstali po osvobození na lukách, kde se ve stádech pásli ponechání napospas. Byl to zchromlý valach, nastydlý a samé chřípění, a nakonec se ukázalo, že má i prašivinu. Od něj se nakazila i stará kobyla Běla, kterou měl Jakub ještě po otci. Mazal je oba naftou s vápennou vodou a olejem a pak je drhnul jádrovým mýdlem, ale ani jeden kůň už z maštale po svých nevyšel. V padesátém nechtěl dát Kabrnka do družstva pole ani dobytek. Když si činovníci JZD přišli pro stroje, byly zamčené ve stodole. Druhý den se družstevníci vrátili v doprovodu příslušníků SNB, zámky utloukli a stroje si vzali. Příštího jara dostal vesnický boháč Kabrnka pět let vězení za sabotáž a neplnění dodávek. Na svůj statek už se nikdy nevrátil a rodina skončila kdesi na státním statku ve východních Čechách. Několik let před smrtí si legionář a sedlák Kabrnka zapsal do modlitební knížky sloupec čísel. Ta smutná čísla zarovnaná pod sebou znamenala, kolik mu kdo dluží – německá říše, Rudá armáda a lidovědemokratický stát.

Po Kašparu Váchovi, který kdysi koupil grunt za dva tisíce zlatých, po Němci řečeném Babíkovi a jeho synu Štěpánovi, po farním mecenáši Svobodovi a po Jakubu Kabrnkovi, který v první válce jedl na albánském pobřeží želvy, aby neumřel hladem, a který ke stáru skončil daleko od statku zbavený občanských

práv, přišel na Vajdlovnu kočí Bureš. Říkalo se, že je jedním z těch zlatokopů, co se vraceli zpátky ze Sudet, kde se napakovali na statcích přidělených po odsunutých Němcích. Ale Bureš neměl nic než dva koně, které si přivedl pěšky za opratě v každé ruce. Za ním šla jeho žena, na zádech cíchu nacpanou šatstvem, a za sebou táhla malý žebříňák s nádobím a peřinami. Za vozíkem klopýtaly dvě děti. Protože byl kočí nemluvný, nikdo se pořádně nedozvěděl, odkud vlastně přišli. Jednotné zemědělské družstvo potřebovalo každou ruku i koně, tak ubytovalo Bureše s manželkou a dvěma syny v chalupě č. p. 8 a ve vsi se mu začalo říkat kočí z Vajdlovny. Bylo mu něco přes čtyřicet a uměl i kovát, takže jednou za týden v prázdné kovárně na návsi koval koně pro družstvo i pro pár zbylých malých rolníků ze vsi a okolí. Nebyl hromotluk, spíš menší chlapík, byl mírný a mluvil tiše, ale sílu měl, v ramenou i v pažích. Hned první týden, když se večer zastavil v hospodě, se od vedlejšího stolu zvedl jeden z místních chlapů, přišel k němu, napil se z püllitru čerstvě natočeného piva, které stálo před Burešem na keramickém tácku, a zase v klidu odešel ke stolu ke svým. Kočímú Burešovi bylo jasné, že jestli chce jako naplavenina v téhle vesnici obstát, musí udělat jediné. Dojít k sousednímu stolu a napálit toho chlapa pěstit do obličej, až se převrhne i s židli na záda. Z toho pocitu, uhodit někoho hranou holé ruky do brady, ho na okamžik nepříjemně zašimralo v krajině břicha, ale vzápětí vstal a udělal přesně to, co musel. V bitce s oním sousedem pak nevěděl, jestli nemá hlavu dvakrát tak velkou a jestli ještě někdy uvidí na pravé oko, ale podle všeho v pěstním souboji muže proti muži obstál. Už se mu pak v hospodě nikdy nic podobného nestalo. Jeho drobná žena Anna krmila družstevní dobytek a starala se o děti. Starší Karel šel po škole do města učit se automechanikem a mladší Tomáš dvakrát opakoval ročník a školu vyšel ze sedmé třídy. Koní se bál, tak ho dali učit zedníkem. Družstvo postupně nakoupilo dva traktory a kočího z Vajdlovny posílali víc do lesa stahovat s koňmi klády. Jeho syn Karel si ve dvaceti letech koupil motorku

dvěstěpadesátku a za tři týdny narazil v zatáčce za vsí do stromu. Neměl na hlavě helmu a byl na místě mrtvý. Byl to takový náraz, že kmen vzrostlého topolu se chvěl ještě druhý den ráno. Karlův bratr Tomáš chodil poslouchat ty vibrace, ucho přitisknuté na hladký kmen. Chodil tam večer co večer a tvrdil, že slyší staršího bratra broukat si písničku. Zpíval si tu melodii před usnutím, jeho matka nevycházela dva týdny po pohřbu z chalupy a otec kočí trávil více večerů ve výčepu. Družstvo si časem pořídilo pásový traktor a další kolový do lesa na přibližování dřeva. Kočí z Vajdlovny začal pít místo piva kořalku, nosil si lahve domů a v lese pak vídal bílé veverka a v maštali bílé potkany. Koně během dvou let odvezli na jatka a kočího Bureše našla jednoho večera jeho žena Anna ve stodole oběšeného na oprati. Když přijeli od SNB a dostavil se lékař a předseda družstva, odřízli kočího Bureše z trámu kuchyňským nožem. Anna Burešová s tím nožem pak dál krájela chleba pro sebe a syna Tomáše. Ten si ve svých osmnácti letech přivedl přespolní děvče, plavovlasou Terezu. Měla už břicho, za dva týdny se brali a zůstali bydlet u matky Burešové ve Vajdlovně. Synovi dali jméno Stanislav, narodil se v jednašedesátém roce. Dcerka Květa se jim narodila o rok a půl později. Namísto koní dalo družstvo do maštali ve Vajdlovně jalovice, o které se starala vdova Burešová. Zemřela jedné zimy, kdy byl takový mráz, že nešlo vykopat hrob. Když půda přece jen povolila, pochovali Burešovou k synu Karlovi s lebkou rozštípnutou o strom. Kočí sebevrah odpočíval u zdi za márnici. Tereza se poté ve Vajdlovně starala o dobytek a její muž vodil malého Stanislava často k topolu, kde zahynul na motocyklu Karel, přikládal chlapci ucho ke kůře stromu a ptal se ho, jestli slyší vrčet tu červenou dvěstěpadesátku svého nebohého strýce. Stanislav chodil do místní jednotřídky a s písmeny a čísly zápasil jako s mrštnými užovkami, pořád se mu kroutily před očima a on kroužil tužkou po papíru, přetahoval linky a soudružka učitelka mu psala do sešitů červené pětky a čtyřky. S ostatními dětmi se moc nekamarádil, byl nejraději venku. Fascinovalo ho letadélko,

které práškovalo pole. V družstevních dílnách mu dali vyřazený oranžový majáček z kombajnu a on běhal po polích a lukách za vsí a hrál si na letadlo. To mu vydrželo pár let, než mu otec majáček sebral a vyhodil a zapřáhl ho do práce na opravě stavení. Syn kočího z Vajdlovny věděl, že chalupa mu nepatří, přesto po večerech a o volných dnech opravoval střechu, zdivo, jak stačily peníze, vyspravil plot i vrata od stodoly. Standa se učil od táty a po základní devítileté škole šel taky na zedníka. Tereza zdědila po smrti svých rodičů v sousední vesnici chalupu a tam s manželem a dcerou odešli. Jejich syn Stanislav, už dospělý, se odmítl hnout z Vajdlovny a žil tam sám až do nového tisíciletí. Pracoval v zednické skupině, která byla v polovině osmdesátých let vytvořena při zemědělském družstvu.

Usedlost č. p. 8, na které se vystřídali Kašpar Vácha, Němec vulgo Babík a jeho syn Štěpán, bohabojný Matěj Svoboda, legionář Kabrnka, který si v jednapadesátém, předtím než ho odvedli do kriminálu, nechal z tlampače obecního rozhlasu zahrát písničku *Já už to políčko nedoorám*, a kočí Bureš se svou malou černovlasou paní Annou, synem Tomášem a vnukem Stanislavem, běhajícím po polích za letadlem a považovaným za vesnického blázna, toto chátrající stavení v čísle 8, kde místo koní byly poslední léta ustájené jalovice a po nich prasata, dostali po roce 1989 v restituci bratři Zdeněk a František, vnucci Jakuba a Josefy Kabrnkových. Protože jeden pracoval v Liberci jako řidič nákladáku, druhý dělal v Náchodě údržbáře u dráhy a ani jeden nerozuměl polím a dobytku, dohodli se, že polnosti nechají v pronájmu transformujícím se zemědělskému družstvu a stavení se stájemi si opraví jako rekreační chalupu. Když se přijeli na bývalý statek svého dědečka Jakuba podívat, chalupu našli v ještě přijatelném stavu, ale stáje a stodola byly na spadnutí. Před vrata je přišel přivítat chlapík kolem třiceti, měl na sobě montérky od malty a vápna, byl cítit tabákem z levných cigaret a představil se jako Bureš, zedník. Oběma bratrům připadal jako podivín, moc toho nenamluvil, ale zdálo se jim, že se o chalupu,

kde už léta přebýval sám, celkem dobře stará. Z toho mála, co jim řekl, pochopili, že nemá kam jít, a tak ho tam prozatím nechali s tím, že jim aspoň chalupu pohlídá. Po sedm let jezdili bratři s rodinami o letních prázdninách na staré rodové sídlo, ale nakonec je odradily dlouhé cesty přes celou republiku. Mladší Zdeněk navrhl, aby chalupu i pole prodali. František zprvu nechtěl, matně si pamatoval z dětství na dědečka, jak si o nedělích připínal na tmavé sako francouzské vyznamenání z první světové války a vyprávěl o svém gruntu a o tom, jaké tam míval koně. Taky se František spřátelil se svérázným Stanislavem Burešem, který se jim staral o letní byt a po večerech si lepil modely letadel. Měl jich plný starodávný prosklený kredenc, který v sednici zbyl ještě po Františkově dědovi, hospodáři Kabrnkovi. Uběhlo dalších pět let, než přece jenom začali přes realitní kancelář hledat kupce, a trvalo další tři roky, než se našel zájemce, který by koupil venkovskou nemovitost v jižních Čechách i s břemenem nájemníka.

Stará Vajdlovna, jak se říkalo po chalupě v čísle 8, kde si za Kašpara Váchy v roce 1815 opékal ruský car v popelu brambory a kde v květnu 1945 pár týdnů bydlel nadporučík Rudé armády, se stala roku 2006 majetkem Petra Takovského, který se svou ženou Kristýnou a dvěma malými dětmi přijel z Prahy a na prastarém dubovém stole v kuchyni venkovského stavení podepsal za přítomnosti realitního makléře a bratrů Zdeňka a Františka Kabrnkových kupní smlouvu, v níž se zavazoval, že nájemníka Bureše Stanislava nechá bydlet v jedné určené místnosti do doby, než si tento najde jiné ubytování, nejdéle však 18 měsíců od data podpisu smlouvy. Čerstvý pětatřicátník Takovský zaplatil celou kupní cenu v hotovosti, penězi vydělanými v devadesátých letech v počítačovém byznysu, když po deseti letech prodal v Praze svou IT firmu a šel za snem svým a své ženy – návrat k přírodě, stáj plná jezdeckých koní a penzion pro agroturistiku. Zedník Bureš si přestěhoval starý kredenc s modely letadel a úzkou postel do sedničky na konci stavení. Na Vajdlovně zedničil každý

večer po práci a o každém víkendu. Za práci si nikdy nevzal ani korunu, a tak mu Kristýna aspoň vařila a jedl v kuchyni společně s Takovskými. S opravami se začalo hned v létě, jako první přišly na řadu maštale, a na podzim se tak mohli na Vajdlovnu vrátit koně, skoro po padesáti letech. Malá Kristýnka jezdila na poníku bez sedla jako divoška, opálená, vlasy zapletené do copánků a na krku stříbrnou minci, kterou našli rodiče při úklidu zapadlou mezi prkny podlahy. Její matka, vystudovaná archeoložka, určila stáří té mince s dírkou pro řetízek na 600 let. Do příštího jara byly v podkroví vystavěny dva hostinské pokoje a přijeli první turisté. V ohradě za stavením se pásli čtyři koně a ve dvoře Bureš a parta zedníků přistavěli do zimy další tři pokoje a jídelnu. Malý Toník trávil zimní večery nejraději u Bureše v jeho malé sedničce. Z proskleného kredence bral do ruky letadélka, o kterých mu jinak nemluvný Bureš vyprávěl a četl mu z jediné knihy, jakou kdy měl, *Deník stíhače* od pilota RAF Fejfara. V polovině prosince si Kristýna, když si šla pro Toníka, aby ho zahrnala spát, všimla starého odřeného kufru u dveří Burešovy sedničky. Rozhlédla se po místnosti – věci z police zmizely, všude vysmýčeno a uklizeno, ručník složený na umyvadle. Modely letadel narovnané v bedničce od zeleniny si odnášel Toník do svého pokojíčku. Když Kristýna uložila děti spát, uvařila konvici čaje a poslala muže přes dvůr za Burešem. Přivedl ho do kuchyně s velkými kachlovými kamny, kde vždycky společně jedli. Zasedli všichni tři za stůl a napili se čaje.

„To už je rok a půl?“ zeptal se Petr Takovský a zakroutil hlavou. „Pro samou práci jsme si ani nevšimli, jak ubíhá čas.“

„Zejtra je sedmnáctýho,“ řekl Bureš. „Sedmnáctýho června loňského roku jste to tu koupili.“

„Ty máš kam jít, Stando?“

„Na ubytovně v Nový Vsi je přes zimu místa dost.“

„Ne. Ty nepůjdeš na žádnou ubytovnu, proboha,“ řekl Takovský, „ty jsi doma tady! Nadřel ses tu, vždyť jsi tu celý postavil! Budeš tu s náma – teda jestli chceš. A nikdy nebudeš nic platit,

rozumíš? Je to tak, Kristýno?“ obrátil se na ženu. Přikývla, oběma dlaněmi držela hrneček horkého čaje s griotkou a dívala se do Burešovy vážné tváře, na sevřená mlčenlivá ústa. Ve svých téměř padesáti byl tolik podobný svému dědovi, zamlklému kočimu z Vajdlovny.

„Přinesu nějaký dřevo,“ zabručel Bureš, rychle se zvedl od stolu a zmizel za dveřmi. Petr s Kristýnou se podívali jeden na druhého a pak ke kamnům, na bednu vrchovatě naloženou naštípanými polínky. Kristýna si po chvíli natáhla tlustý pletený svetr a vyšla na zápraží. Málem do něho vrazila, stál pod rozsvícenou žárovkou a kouřil. Ten pohled trval jen pár vteřin. Viděla na jeho osvětlené ztrhané tváři každou vrásku, strniště našedlých vousů a pod očima dvě lesklé stružky sbíhající se u koutků pootevřených chvějících se úst. Chtěla něco říct, ale nic z ní nevyšlo, tak se jen plaše usmála a vklouzla zpátky do chalupy.

